

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи

Наталія ВІННІКОВА

_____ 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НАУКОВИЙ СЕМІНАР
«СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ГРОМАДІ»**

для аспірантів

спеціальності 231 Соціальна робота

освітнього рівня третього (освітньо-наукового)

освітньо-наукової програми «Соціальна робота»

Київ – 2023

Розробник:

Лях Тетяна Леонідівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Інституту людини

Викладач:

Лях Тетяна Леонідівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Інституту людини

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Протокол № 2 від 17.01.2022 р.

Завідувач кафедри _____ (Тетяна ЛЯХ)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми 14.01.2022 р.

Гарант освітньо-наукової програми 231 Соціальна робота

_____ (Жанна ПЕТРОЧКО)

Робочу програму перевірено

17. 01 .2022 р.

Завідувач аспірантури, докторантури _____ (Ілона ТРИГУБ)

Пролонговано:

на 2021/2023 н.р. _____ (підпис) (Лях Т.А.), « 29 » 08 2022 р., протокол № 15

на 2023/2024 н.р. _____ (підпис) (Лях Т.А.), « 28 » 08 2023 р., протокол № 16

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6 /180	
Рік навчання	2	2
Семестр	4-5	4
Аудиторні	48	24
Самостійна робота	120	156
Форма семестрового контролю	Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування компетентностей, необхідних для проведення досліджень актуальних соціальних проблем територіальних громад.

Завдання:

- розкриття змісту понять «громада», «територіальна громада», «соціальна робота в громаді»;
- ознайомлення з нормативно-правовою базою, що регламентує соціальну роботу в територіальній громаді;
- обґрунтування провідної ролі участі мешканців територіальної громади в процесі визначення її соціальних проблем та їхніх потреб;
- ознайомлення з методами визначення соціальних проблем та потреб територіальної громади та розроблення програми їх розв'язання й задоволення;
- оволодіння сучасними методами дослідження проблем соціальної роботи в територіальній громаді.

Відповідно до освітньо-професійної програми 231.00.01 Соціальна робота за третім (освітньо-наукового) рівнем вищої освіти за спеціальності 231 Соціальна робота, дисципліна «Науковий семінар «Соціальна робота в громаді» забезпечує *формування такої додаткової фахової компетентності:*
ФК 3. Здатність до застосування сучасних методів наукових досліджень для розв'язання актуальних проблем соціальної роботи в умовах різних типів організацій – надавачів соціальних послуг.

3. Результати навчання за дисципліною

Відповідно до освітньо-професійної програми 231.00.01 Соціальна робота за третім (освітньо-наукового) рівнем вищої освіти за спеціальності 231 Соціальна робота, дисципліна «Науковий семінар «Соціальна робота в громаді» забезпечує *оволодіння таким додатковим програмовим результатом навчання:*
ПРН 3. Застосовувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання актуальних проблем соціальної роботи в умовах різних типів організацій – надавачів соціальних послуг.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Розвиток соціальної роботи у територіальній громаді у зарубіжній і вітчизняній теорії та практиці							
Лекція 1. Сучасні підходи до розуміння громади	2	2	-	-	-	-	-
Семинарське заняття 1. Сучасні підходи до розуміння громади як об'єкту соціальної роботи та інституту	2	-	2	-	-	-	-
Лекції 2. Становлення та розвиток соціальної роботи в територіальній громаді за кордоном	2	2	-	-	-	-	-
Лекція 3. Концептуальні підходи до організації соціальної роботи в територіальній громаді в Україні	2	2	-	-	-	-	-
Семинарське заняття 2. Ретроспективний огляд соціальної роботи в громаді	2	-	2	-	-	-	-
Самостійна робота 1. Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад	20	-	-	-	-	-	20
Модульний контроль 1	2	-	-	-	-	-	-
Разом	32	6	4	-	-	-	20
Змістовий модуль 2. Розвиток соціальної роботи в територіальній громаді в умовах реформи децентралізації влади							
Лекції 4-5. Децентралізація влади та реформування системи соціальних послуг в територіальній громаді	4	4	-	-	-	-	-
Семинарське заняття 3. Українське законодавство про територіальну громаду та місцеве самоврядування	2	-	2	-	-	-	-
Лекції 6-7. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи в територіальній громаді	4	4	-	-	-	-	-
Семинарські заняття 4-5. Повноваження територіальної громади щодо соціальної сфери та захисту населення	4	-	4	-	-	-	-
Самостійна робота 2. Децентралізація в Україні: теорія і практика	20	-	-	-	-	-	20
Модульний контроль 2	2	-	-	-	-	-	-
Разом	36	8	6	-	-	-	20
Усього за семестр	68	14	10	-	-	-	40
Змістовий модуль 3. Фахівець із соціальної роботи як суб'єкт надання соціальних послуг у територіальній громаді							
Лекція 8. Професійна діяльність фахівця з соціальної роботи в територіальній громаді	2	2	-	-	-	-	-
Лекція 9. Соціальна підтримка вразливих груп населення в територіальній громаді	2	2	-	-	-	-	-

Семінарське заняття 6. Територіальна громада: критерії успішності та фактори вразливості	2	-	2	-	-	-	-
Самостійна робота 3. Соціальний менеджмент і залучення зацікавлених сторін	20	-	-	-	-	-	20
Модульний контроль 3	2	-	-	-	-	-	-
Разом	28	4	2	-	-	-	20
Змістовий модуль 4. Сучасні моделі й методи соціальної роботи в територіальній громаді							
Лекція 10. Моделі соціальної роботи в територіальній громаді	2	2	-	-	-	-	-
Семінарське заняття 7. Методи соціальної роботи в територіальній громаді	2	-	2	-	-	-	-
Самостійна робота 4. Підготовка та впровадження проєктів розвитку громад	20	-	-	-	-	-	20
Модульний контроль 4	2	-	-	-	-	-	-
Разом	26	2	2	-	-	-	20
Змістовий модуль 5. Методи активізації територіальної громади для вирішення її соціальних проблем							
Лекція 11. Методи оцінки потреб територіальної громади	2	2	-	-	-	-	-
Лекції 12-13. Методи оцінки територіальною громадою власних потреб	4	4	-	-	-	-	-
Семінарське заняття 8. Значення соціального партнерства у вирішенні проблем вразливих категорій населення на рівні територіальної громади	2	-	2	-	-	-	-
Самостійна робота 5. Практики активізації територіальної громади	20	-	-	-	-	-	20
Модульний контроль 5	2	-	-	-	-	-	-
Разом	30	6	2	-	-	-	20
Змістовий модуль 6. Визначення потреб територіальної громади у соціальних послугах							
Лекція 14. Дослідження потреб територіальної громади у соціальних послугах	2	2	-	-	-	-	-
Семінарські заняття 9-10. Робота міждисциплінарних команд у процесі планування та надання соціальних послуг: робота з кейсами	4	-	4	-	-	-	-
Самостійна робота 6. Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад	20	-	-	-	-	-	20
Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	-
Разом	28	2	4	-	-	-	20
Усього за семестр	112	14	10	-	-	-	80
Усього	180	28	20	-	-	-	120

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Розвиток соціальної роботи у територіальній громаді у зарубіжній і вітчизняній теорії та практиці							
Лекція 1. Становлення та розвиток соціальної роботи в територіальних громадах в Україні та за кордоном	2	2	-	-	-	-	-
Самостійна робота 1. Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад	26	-	-	-	-	-	26
Разом	28	2	-	-	-	-	26
Усього за семестр	28	2	-	-	-	-	26
Змістовий модуль 2. Розвиток соціальної роботи в територіальній громаді в умовах реформи децентралізації влади							
Лекція 2. Децентралізація влади та реформування системи соціальних послуг в територіальній громаді	2	2	-	-	-	-	-
Семінарське заняття 3. Українське законодавство про територіальну громаду та місцеве самоврядування	2	-	2	-	-	-	-
Самостійна робота 2. Децентралізація в Україні: теорія і практика	26	-	-	-	-	-	26
Разом	30	2	2	-	-	-	26
Змістовий модуль 3. Фахівець із соціальної роботи як суб'єкт надання соціальних послуг у територіальній громаді							
Лекція 3. Професійна діяльність фахівця з соціальної роботи в територіальній громаді	2	2	-	-	-	-	-
Лекція 4. Соціальна підтримка вразливих груп населення в територіальній громаді	2	2	-	-	-	-	-
Семінарське заняття 2. Територіальна громада: критерії успішності та фактори вразливості	2	-	2	-	-	-	-
Самостійна робота 3. Соціальний менеджмент і залучення зацікавлених сторін	26	-	-	-	-	-	26
Разом	32	4	2	-	-	-	26
Змістовий модуль 4. Сучасні моделі й методи соціальної роботи в територіальній громаді							
Лекція 4. Моделі соціальної роботи в територіальній громаді	2	2	-	-	-	-	-
Семінарське заняття 3. Методи соціальної роботи в територіальній громаді	2	-	2	-	-	-	-
Самостійна робота 4. Підготовка та впровадження проектів розвитку громад	26	-	-	-	-	-	26
Разом	30	2	2	-	-	-	26
Змістовий модуль 5. Методи активізації територіальної громади для вирішення її соціальних проблем							
Лекція 5. Методи оцінки потреб територіальної громади	2	2	-	-	-	-	-

Семінарське заняття 4. Значення соціального партнерства у вирішенні проблем вразливих категорій населення на рівні територіальної громади	2	-	2	-	-	-	-
Самостійна робота 5. Практики активізації територіальної громади	26	-	-	-	-	-	26
Разом	30	2	2	-	-	-	26
Змістовий модуль 6. Визначення потреб територіальної громади у соціальних послугах							
Лекція 7. Дослідження потреб територіальної громади у соціальних послугах	2	2	-	-	-	-	-
Семінарське заняття 5. Робота міждисциплінарних команд у процесі планування та надання соціальних послуг: робота з кейсами	2	-	2	-	-	-	-
Самостійна робота 6. Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад	26	-	-	-	-	-	26
Разом	30	2	2	-	-	-	26
Усього за семестр	152	12	10	-	-	-	130
Усього	180	14	10	-	-	-	156

5. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Змістовий модуль 1. Розвиток соціальної роботи у територіальній громаді у зарубіжній і вітчизняній теорії та практиці

Лекція 1. Сучасні підходи до розуміння громади

Поняття «громада», «територіальна громада». Типи громад. Наукові підходи до трактування поняття «громада». Характеристики громади.

Основні поняття теми: громада; територіальна громада; види громад; громадянське суспільство.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 4

Додаткові: 2, 5, 6, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 18, 20

Семінарське заняття 1. Сучасні підходи до розуміння громади як об'єкту соціальної роботи та інституту

Лекції 2. Становлення та розвиток соціальної роботи в територіальній громаді за кордоном

Історія становлення й розвитку соціальної роботи в громаді за кордоном. Глобалізаційні зміни у соціальній роботі. Рівні соціальної роботи в громаді: мікрорівень (робота з індивідами з метою вирішення їхнім проблем), мезорівень (робота з групами та сім'ями), макрорівень (робота з громадою як об'єктом). Базові принципи соціальної роботи в громаді. Практична соціальна робота в громаді.

Основні поняття теми: громада; територіальна громада; громадянське суспільство; соціальна робота; соціальна робота в громаді; рівні соціальної роботи в громаді.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 4, 5

Додаткові: 3, 5, 9, 16

Лекції 3. Концептуальні підходи до організації соціальної роботи в територіальній громаді в Україні

Етапи становлення й розвитку соціальної роботи в Україні. Сучасні тенденції соціальної роботи в територіальній громаді. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи в громаді.

Основні поняття теми: громада; територіальна громада; соціальна робота; соціальна робота в громаді.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2

Додаткові: 1, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 16-19

Семінарське заняття 2. Ретроспективний огляд соціальної роботи в громаді

Змістовий модуль 2. Розвиток соціальної роботи в територіальній громаді в умовах реформи децентралізації влади

Лекції 4-5. Децентралізація влади та реформування системи соціальних послуг в територіальній громаді

Децентралізація влади. Реформа сфери соціальних послуг в умовах децентралізації. Децентралізація управління та посилення ролі місцевого самоврядування щодо визначення потреби, планування, фінансування та організації надання соціальних послуг. Сучасна система соціального обслуговування осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги.

Основні поняття теми: децентралізація; громада; територіальна громада; соціальна робота; соціальна робота в громаді; соціальна послуга; реформа; система соціальних послуг.

Рекомендовані джерела:

Основні: 2, 3, 5

Додаткові: 6, 7, 10, 12, 14, 15, 19

Семінарське заняття 3. Українське законодавство про територіальну громаду та місцеве самоврядування

Лекції 6-7. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи в територіальній громаді

Критичний огляд нормативно-правового забезпечення соціальної роботи в територіальній громаді, затвердженого у період з 2001 р. по 2012 р. (Стратегія подолання бідності (2001 р.), Закон України «Про соціальні послуги» (2003 р.), Концепція реформування соціальних послуг (2007-2012 рр.), Стратегія реформування системи надання соціальних послуг (2012 р.)). Трансформація системи надання соціальних послуг населенню відповідно до міжнародних стандартів (2013 р. – по сьогодні).

Основні поняття теми: правовий акт; соціальна політика; соціальна сфера; територіальна громада; реформа соціальних послуг.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 3

Додаткові: 3, 5, 6, 13, 18, 19

Семінарські заняття 4-5. Повноваження територіальної громади щодо соціальної сфери та захисту населення

Змістовий модуль 3. Фахівець із соціальної роботи як суб'єкт надання соціальних послуг у територіальній громаді

Лекція 8. Професійна діяльність фахівця з соціальної роботи в територіальній громаді

Завдання, функції та ролі фахівця із соціальної роботи в громаді. Види соціальних послуг, що надає фахівець із соціальної роботи в громаді особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах. Механізм

надання соціальних послуг в територіальній громаді. Алгоритм дій фахівця із соціальної роботи у процесі надання соціальних послуг мешканцям територіальній громаді, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують допомоги.

Основні поняття теми: соціальна робота; фахівець із соціальної роботи; територіальна громада; соціальна послуга; складані життєві обставини.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 3

Додаткові: 3-6, 8, 9, 16-19

Лекція 9. Соціальна підтримка вразливих груп населення в територіальній громаді

Система соціального захисту населення. Наукові підходи до визначення категорій отримувачів соціальних послуг у територіальній громаді.

Основні поняття теми: соціальна робота; фахівець із соціальної роботи; територіальна громада; соціальна послуга; складані життєві обставини.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 3, 4

Додаткові: 1, 3-6, 8, 9, 11, 16-19

Семінарське заняття 6. Територіальна громада: критерії успішності та фактори вразливості

Змістовий модуль 4. Сучасні моделі й методи соціальної роботи в територіальній громаді

Лекція 10. Моделі соціальної роботи в територіальній громаді

Сутність і роль теорій соціальної роботи у професійній діяльності соціального працівника в територіальній громаді. Базові, міждисциплінарні, конкретні практико-орієнтовані моделі соціальної роботи в територіальній громаді. Застосування комплексних моделей у діяльності фахівця з соціальної роботи в територіальній громаді.

Основні поняття теми: соціальна робота; фахівець із соціальної роботи; територіальна громада; моделі соціальної роботи; теорії соціальної роботи; методи соціальної роботи.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 4

Додаткові: 3, 5, 9, 16-18, 20

Семінарське заняття 7. Методи соціальної роботи в територіальній громаді

Змістовий модуль 5. Методи активізації територіальної громади для вирішення її соціальних проблем

Лекція 11. Методи оцінки потреб територіальної громади

Опитування членів територіальної громади. Опитування цільових груп. Опитування отримувачів соціальних послуг. Опитування ключових осіб. Вторинний аналіз інформації. Аналіз соціальних індикаторів. Контент-аналіз. Аналіз інформації від інших організацій та соціальних структур.

Основні поняття теми: територіальна громада; метод; методи оцінки потреб; оцінка потреб.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 4

Додаткові: 4, 5, 7, 9, 18, 19

Лекції 12-13. Методи оцінки територіальною громадою власних потреб

Оцінка потреб громади як технологічний процес. Фази проведення оцінки громадою своїх потреб. Методи оцінки територіальною громадою власних потреб: «Лінії часу», «Карта проблем», «Рекламний плакат до фільму», «Майстерня». Метод визначення пріоритетності соціальних проблем територіальної громади «Матриця». Звіт щодо результатів проведення оцінки потреб громади.

Основні поняття теми: територіальна громада; метод; методи оцінки потреб; оцінка потреб; оцінка громадою власних потреб.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 4

Додаткові: 1, 2, 3, 20

Семінарське заняття 8. Значення соціального партнерства у вирішенні проблем вразливих категорій населення на рівні територіальної громади

Змістовий модуль 6. Визначення потреб територіальної громади у соціальних послугах

Лекція 14. Дослідження потреб територіальної громади у соціальних послугах

Забезпечення прав людини та оцінка потреб територіальної громади у соціальних послугах. Інструмент моніторингу потреб населення у соціальних послугах. Модель інтегрованих соціальних послуг в територіальній громаді.

Основні поняття теми: потреби; потреби громади; територіальна громада; фахівець із соціальної роботи; соціальна послуга; інтегровані соціальні послуги; ресурси громади.

Рекомендовані джерела:

Основні: 2, 3

Додаткові: 1, 8, 11, 13, 19, 20

Семінарські заняття 9-10. Робота міждисциплінарних команд у процесі планування та надання соціальних послуг: робота з кейсами

Змістовий модуль 1. Розвиток соціальної роботи у територіальній громаді у зарубіжній і вітчизняній теорії та практиці

Лекція 1. Становлення та розвиток соціальної роботи в територіальних громадах в Україні та за кордоном

Поняття «громада», «територіальна громада». Типи громад. Наукові підходи до трактування поняття «громада». Характеристики громади. Історія становлення й розвитку соціальної роботи в громаді в Україні й за кордоном. Глобалізаційні зміни у соціальній роботі. Рівні соціальної роботи в громаді: мікрорівень (робота з індивідами з метою вирішення їхнім проблем), мезорівень (робота з групами та сім'ями), макрорівень (робота з громадою як об'єктом). Базові принципи соціальної роботи в громаді. Практична соціальна робота в громаді.

Основні поняття теми: громада; територіальна громада; громадянське суспільство; соціальна робота; соціальна робота в громаді; рівні соціальної роботи в громаді.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 4, 5

Додаткові: 3, 5, 9, 16

Змістовий модуль 2. Розвиток соціальної роботи в територіальній громаді в умовах реформи децентралізації влади

Лекція 2. Децентралізація влади та реформування системи соціальних послуг в територіальній громаді

Децентралізація влади. Реформа сфери соціальних послуг в умовах децентралізації. Децентралізація управління та посилення ролі місцевого самоврядування щодо визначення потреби, планування, фінансування та організації надання соціальних послуг. Сучасна система соціального обслуговування осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги.

Основні поняття теми: децентралізація; громада; територіальна громада; соціальна робота; соціальна робота в громаді; соціальна послуга; реформа; система соціальних послуг.

Рекомендовані джерела:

Основні: 2, 3, 5

Додаткові: 6, 7, 10, 12, 14, 15, 19

Семінарське заняття 3. Українське законодавство про територіальну громаду та місцеве самоврядування

Змістовий модуль 3. Фахівець із соціальної роботи як суб'єкт надання соціальних послуг у територіальній громаді

Лекція 3. Професійна діяльність фахівця з соціальної роботи в територіальній громаді

Завдання, функції та ролі фахівця із соціальної роботи в громаді. Види соціальних послуг, що надає фахівець із соціальної роботи в громаді особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах. Механізм надання соціальних послуг в територіальній громаді. Алгоритм дій фахівця із соціальної роботи у процесі надання соціальних послуг мешканцям територіальної громади, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують допомоги.

Основні поняття теми: соціальна робота; фахівець із соціальної роботи; територіальна громада; соціальна послуга; складані життєві обставини.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 3

Додаткові: 3-6, 8, 9, 16-19

Лекція 4. Соціальна підтримка вразливих груп населення в територіальній громаді

Система соціального захисту населення. Наукові підходи до визначення категорій отримувачів соціальних послуг у територіальній громаді.

Основні поняття теми: соціальна робота; фахівець із соціальної роботи; територіальна громада; соціальна послуга; складані життєві обставини.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 3, 4

Додаткові: 1, 3-6, 8, 9, 11, 16-19

Семінарське заняття 2. Територіальна громада: критерії успішності та фактори вразливості

Змістовий модуль 4. Сучасні моделі й методи соціальної роботи в територіальній громаді

Лекція 5. Моделі соціальної роботи в територіальній громаді

Сутність і роль теорій соціальної роботи у професійній діяльності соціального працівника в територіальній громаді. Базові, міждисциплінарні, конкретні практико-орієнтовані моделі соціальної роботи в територіальній громаді. Застосування комплексних моделей у діяльності фахівця з соціальної роботи в територіальній громаді.

Основні поняття теми: соціальна робота; фахівець із соціальної роботи; територіальна громада; моделі соціальної роботи; теорії соціальної роботи; методи соціальної роботи.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2, 4

Додаткові: 3, 5, 9, 16-18, 20

Семінарське заняття 3. Методи соціальної роботи в територіальній громаді

Змістовий модуль 5. Методи активізації територіальної громади для вирішення її соціальних проблем

Лекція 6. Методи оцінки потреб територіальної громади

Опитування членів територіальної громади. Опитування цільових груп. Опитування отримувачів соціальних послуг. Опитування ключових осіб. Вторинний аналіз інформації. Аналіз соціальних індикаторів. Контент-аналіз. Аналіз інформації від інших організацій та соціальних структур.

Оцінка потреб громади як технологічний процес. Фази проведення оцінки громадою своїх потреб. Методи оцінки територіальною громадою власних потреб: «Лінії часу», «Карта проблем», «Рекламний плакат до фільму», «Майстерня». Метод визначення пріоритетності соціальних проблем територіальної громади «Матриця». Звіт щодо результатів проведення оцінки потреб громади.

Основні поняття теми: територіальна громада; метод; методи оцінки потреб; оцінка потреб; оцінка громадою власних потреб.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1,2, 4

Додаткові: 1-5, 7, 9, 18-20

Семінарське заняття 4. Значення соціального партнерства у вирішенні проблем вразливих категорій населення на рівні територіальної громади

Змістовий модуль 6. Визначення потреб територіальної громади у соціальних послугах

Лекція 7. Дослідження потреб територіальної громади у соціальних послугах

Забезпечення прав людини та оцінка потреб територіальної громади у соціальних послугах. Інструмент моніторингу потреб населення у соціальних послугах. Модель інтегрованих соціальних послуг в територіальній громаді.

Основні поняття теми: потреби; потреби громади; територіальна громада; фахівець із соціальної роботи; соціальна послуга; інтегровані соціальні послуги; ресурси громади.

Рекомендовані джерела:

Основні: 2, 3

Додаткові: 1, 8, 11, 13, 19, 20

Семінарське заняття 5. Робота міждисциплінарних команд у процесі планування та надання соціальних послуг: робота з кейсами

6. Контроль навчальних досягнень аспіранта

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів

Денна форма навчання

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5		Модуль 6	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	4	4	2	2	1	1	3	3	1	1
Відвідування семінарських занять	1	2	2	3	3	1	1	1	1	1	1	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	3	30	1	10	1	10	1	10	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Максимальна кількість балів: 304 Розрахунок коефіцієнта: $304:100 = 3,04$. Здобувач набрав X балів; Розрахунок: $X:3,04 =$ загальна кількість балів.													

Заочна форма навчання

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5		Модуль 6	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1
Відвідування семінарських занять	1	-	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	-	-	1	10	1	10	1	10	1	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Максимальна кількість балів: 99 Розрахунок коефіцієнта: $99:100 = 0,99$. Здобувач набрав X балів; Розрахунок: $X:0,99 =$ загальна кількість балів.													

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Усі завдання виконуються в електронній версії навчальної дисципліни «Науковий семінар «Соціальна робота в громаді» на платформі <http://elearning.kubg.edu.ua> та подаються на підсумковому занятті відповідного модуля.

Змістовий модуль 1. Розвиток соціальної роботи у територіальній громаді у зарубіжній і вітчизняній теорії та практиці

Самостійна робота 1. Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад

Опанувати відкритий ЕНК «Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад» на платформі Prometheus.

Рекомендоване джерело:

Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад. *Prometheus – Найкраїці онлайн-курси України та світу.* URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:AMU+INST101+2017_T4/course/

Форма подання результатів виконаної роботи: згенерований у вище вказаному електронному навчальному курсі сертифікат про успішне його завершення. Результат роботи (згенерований сертифікат) надсилається як відповідь в електронному курсі «Науковий семінар «Соціальна робота в громаді» на перевірку.

Змістовий модуль 2. Розвиток соціальної роботи в територіальній громаді в умовах реформи децентралізації влади

Самостійна робота 2. Децентралізація в Україні: теорія і практика

Опанувати відкритий ЕНК «Децентралізація в Україні: теорія і практика» на платформі Prometheus.

Рекомендоване джерело:

Децентралізація в Україні: теорія і практика | DC101. *Prometheus – Найкраїці онлайн-курси України та світу.* URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+DC101+2017_T4/course/

Форма подання результатів виконаної роботи: згенерований у вище вказаному електронному навчальному курсі сертифікат про успішне його завершення. Результат роботи (згенерований сертифікат) надсилається як відповідь в електронному курсі «Науковий семінар «Соціальна робота в громаді» на перевірку.

Змістовий модуль 3. Фахівець із соціальної роботи як суб'єкт надання соціальних послуг у територіальній громаді

Самостійна робота 3. Соціальний менеджмент і залучення зацікавлених сторін

Опанувати відкритий ЕНК «Соціальний менеджмент і залучення зацікавлених сторін» на платформі Prometheus.

Рекомендоване джерело:

Соціальний менеджмент і залучення зацікавлених сторін | SOCMANAGE101. *Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу.*
URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:IRF+SOCMANAGE101+2018_T2/course/

Форма подання результатів виконаної роботи: згенерований у вище вказаному електронному навчальному курсі сертифікат про успішне його завершення. Результат роботи (згенерований сертифікат) надсилається як відповідь в електронному курсі «Науковий семінар «Соціальна робота в громаді» на перевірку.

Змістовий модуль 4. Сучасні моделі й методи соціальної роботи в територіальній громаді

Самостійна робота 4. Підготовка та впровадження проєктів розвитку громад

Опанувати відкритий ЕНК «Підготовка та впровадження проєктів розвитку громад» на платформі Prometheus.

Рекомендоване джерело:

Підготовка та впровадження проєктів розвитку громад | CDP101. *Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу.*
URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:AUC+CDP101+2017_T1/course/

Форма подання результатів виконаної роботи: згенерований у вище вказаному електронному навчальному курсі сертифікат про успішне його завершення. Результат роботи (згенерований сертифікат) надсилається як відповідь в електронному курсі «Науковий семінар «Соціальна робота в громаді» на перевірку.

Змістовий модуль 5. Методи активізації територіальної громади для вирішення її соціальних проблем

Самостійна робота 5. Практики активізації територіальної громади

Дібрати 3 приклади успішних практик активізації територіальної громади для вирішення її соціальних проблем. Проаналізувати їх та підготувати презентацію, обґрунтувавши критерії успішності практик.

Форма подання результатів виконаної роботи: Результат подається у вигляді текстового документа до 10 сторінок, набраного у редакторі WORD у вигляді комп'ютерного файлу з розширенням *.doc. Шрифт TimesNewRoman 14. Міжрядковий інтервал 1. Поля з усіх сторін 20 мм. Або у форматі PowerPoint презентації (має 20 слайдів). У документі слід зробити посилання на використані джерела у квадратних дужках [номер джерела] та подати список використаних джерел наприкінці самостійної роботи.

Оформити джерело можна, скориставшись електронним ресурсом: <https://www.grafiati.com/uk/>.

Результат роботи надсилається як відповідь в електронному курсі «Науковий семінар «Соціальна робота в громаді» на перевірку.

Змістовий модуль 6. Визначення потреб територіальної громади у соціальних послугах

Самостійна робота 6. Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад

Опанувати відкритий ЕНК «Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад» на платформі Prometheus.

Рекомендоване джерело:

Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад. *Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу.*

URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:AMU+GOB101+2018_T3/about

Форма подання результатів виконаної роботи: згенерований у вище вказаному електронному навчальному курсі сертифікат про успішне його завершення. Результат роботи (згенерований сертифікат) надсилається як відповідь в електронному курсі «Науковий семінар «Соціальна робота в громаді» на перевірку.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Завдання виконано у повному обсязі з використанням додаткових наукових джерел інформації з різних галузей знань, наведені прізвища науковців та їх особистий вклад у розвиток теорії, проведений аналіз, зроблені висновки, посилання на праці, в наявності особистісна думка аспіранта (або сертифікат про успішне проходження означеного у завданні електронного курсу) – 5 балів.

Завдання виконано у повному обсязі з використанням додаткових наукових джерел інформації з різних галузей знань, проведений аналіз, співставлення, зроблені висновки – 4 бали.

Завдання виконано у повному обсязі з використанням наукових джерел інформації – 3 бали.

Завдання виконано, спираючись тільки на матеріали лекції – 2 бали.

Завдання виконано частково – 1 бал.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у вигляді тестування в електронному курсі.

Здобувачам пропонуються тестові завдання у кількості 25 питань.

Види тестових завдань:

- Із вибором однієї правильної відповіді;
- На встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;
- Завдання на розпізнавання та відтворення правильної відповіді по пам'яті;

Критерії оцінювання:

Виконання тестових завдань – максимум 25 балів (виставляється автоматично програмою ADTester у електронному курсі).

6.4. Форми проведення семестрового контролю

Семестровий контроль проводиться у формі заліку за результатами поточної успішності (проміжного контролю) з усіх змістових модулів дисципліни.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю – не передбачено навчальним планом.

6.6. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка навчальної дисципліни «Науковий семінар «Соціальна робота в громаді»

Денна форма навчання. 180 год., лекцій – 28 год., семінарські заняття – 20 год., самостійна робота – 120 год., підсумковий контроль – 12 год.

Семестр		5				
Модулі	1	2	3	4	5	6
Назва модуля	Розвиток соціальної роботи у територіальній громаді у зарубіжній і вітчизняній теорії та практиці	Розвиток соціальної роботи в територіальній громаді в умовах реформи децентралізації влади	Фахівець із соціальної роботи як суб'єкт надання соціальних послуг у територіальній громаді	Сучасні моделі й методи соціальної роботи в територіальній громаді	Методи активізації територіальної громади для вирішення її соціальних проблем	Визначення потреб територіальної громади у соціальних послугах
К-ть балів	55	67	43	42	44	53
Теми лекцій	1. Сучасні підходи до розуміння громади (1 бал) 2. Становлення та розвиток соціальної роботи в територіальній громаді за кордоном (1 бал) 3. Концептуальні підходи до організації соціальної роботи в територіальній громаді в Україні (1 бал)	4-5. Децентралізація влади та реформування системи соціальних послуг в територіальній громаді (2 бали) 6-7. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи в територіальній громаді (2 бали)	8. Професійна діяльність фахівця з соціальної роботи в територіальній громаді (1 бал) 9. Соціальна підтримка вразливих груп населення в територіальній громаді (1 бал)	10. Моделі соціальної роботи в територіальній громаді (1 бал)	11. Методи оцінки потреб територіальної громади (1 бал) 12-13. Методи оцінки територіальною громадою власних потреб (2 бали)	14. Дослідження потреб територіальної громади у соціальних послугах (1 бал)
Теми семінарських занять	1. Сучасні підходи до розуміння громади як об'єкту соціальної роботи та інституту (11 балів) 2. Ретроспективний огляд соціальної роботи в громаді (11 балів)	3. Українське законодавство про територіальну громаду та місцеве самоврядування (11 балів) 4-5. Повноваження територіальної громади щодо соціальної сфери та захисту населення (22 бали)	6. Територіальна громада: критерії успішності та фактори вразливості (11 балів)	7. Методи соціальної роботи в територіальній громаді (11 балів)	8. Значення соціального партнерства у вирішенні проблем вразливих категорій населення на рівні територіальної громади (11 балів)	9-10. Робота міждисциплінарних команд у процесі планування та надання соціальних послуг: робота з кейсами (22 бали)
Самостійна робота	1. Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад (5 балів)	2. Децентралізація в Україні: теорія і практика (5 балів)	3. Соціальний менеджмент і залучення зацікавлених сторін (5 балів)	4. Підготовка та впровадження проєктів розвитку громад (5 балів)	5. Практики активізації територіальної громади (5 балів)	6. Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад (5 балів)
Види поточного контролю	МКР 1 (25 балів)	МКР 2 (25 балів)	МКР 3 (25 балів)	МКР 4 (25 балів)	МКР 5 (25 балів)	МКР 6 (25 балів)
Розрахунок	Максимальна кількість балів: 304. Розрахунок коефіцієнта: 304:100 = 3.04. Здобувач набрав Х балів; Розрахунок: Х:3.04 = загальна кількість балів.					

Навчально-методична картка навчальної дисципліни «Науковий семінар «Соціальна робота в громаді»

Заочна форма навчання. 180 год., лекції – 14 год., семінарські заняття – 10 год., самостійна робота – 156 год.

		5				
		4	3	4	5	6
Семестр						
Модулі						
Назва модуля	Організаційні засади діяльності неурядових організацій у соціальній сфері	Розвиток соціальної роботи в територіальній громаді в умовах реформи децентралізації влади	Фахівець із соціальної роботи як суб'єкт надання соціальних послуг у територіальній громаді	Сучасні моделі й методи соціальної роботи в територіальній громаді	Методи активізації територіальної громади для вирішення її соціальних проблем	Визначення потреб територіальної громади у соціальних послугах
К-ть балів	6	17	18	17	17	17
Теми лекцій	1. Становлення та розвиток соціальної роботи в територіальних громадах в Україні та за кордоном (1 бал)	2. Децентралізація влади та реформування системи соціальних послуг в територіальній громаді (1 бал)	3. Професійна діяльність фахівця з соціальної роботи в територіальній громаді (1 бал) 4. Соціальна підтримка вразливих груп населення в територіальній громаді (1 бал)	5. Моделі соціальної роботи в територіальній громаді (1 бал)	6. Методи оцінки потреб територіальної громади (1 бал)	7. Дослідження потреб територіальної громади у соціальних послугах (1 бал)
Теми семінарських занять		1. Українське законодавство про територіальну громаду та місцеве самоврядування (11 балів)	2. Територіальна громада: критерії успішності та фактори вразливості (11 балів)	3. Методи соціальної роботи в територіальній громаді (11 балів)	8. Значення соціального партнерства у вирішенні проблем вразливих категорій населення на рівні територіальної громади (11 балів)	5. Робота міждисциплінарних команд у процесі планування та надання соціальних послуг: робота з кейсами (11 балів)
Самостійна робота	1. Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад (5 балів)	2. Децентралізація в Україні: теорія і практика (5 балів)	3. Соціальний менеджмент і залучення зацікавлених сторін (5 балів)	4. Підготовка та впровадження проєктів розвитку громад (5 балів)	5. Практики активізації територіальної громади (5 балів)	6. Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад (5 балів)
Розрахунок	Максимальна кількість балів: 99. Розрахунок коефіцієнта: $99:100 = 0,99$. Здобувач набрав X балів. Розрахунок: $X:0,99 =$ загальна кількість балів					

8. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. URL: <https://cutt.ly/MPw3t85>
2. Слезанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія / за ред. В.А. Поліщук. Тернопіль: ТНПУ імені В. Гнатюка, 2018. 382 с. URL:
3. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
4. Соціальна робота: від теорії до практики : навчальний посібник / О. В. Купенко. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 192 с. URL: <https://cutt.ly/JPw3wqD>
5. Янг Д. Місцеве самоврядування в країнах Скандинавії та Балтії. Огляд 2020 / ред.: С. Крук, Е. Фааксгард ; пер. з англ. І. Деркач ; іл. В. Ларсон. Київ : SKL International, 2020. 84 с. URL: <https://cutt.ly/dPw3yO3>

Додаткова література:

1. Авельцева Т. П., Калініна А. В., Зимівець Н. В. Механізми формування та впровадження місцевої соціальної політики : тренінговий курс для спеціалістів соціальної сфери. Київ : УФ «Благополуччя дітей», 2013. 264 с. URL: <https://cutt.ly/NPw3u1H>
2. Безпалько О. В. Технології активізації громади : метод. посіб. Київ : Християнськ. дит. фонд, 2006. 90 с. URL: <https://cutt.ly/VPw3i51>
3. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді : навч. посіб. Київ : Центр навч. літ., 2005. 176 с. URL: <https://cutt.ly/4Pw3pE4>
4. Горемікіна Ю. В. Інноваційні практики соціальної роботи з вразливими групами населення в Україні. Соціальні інновації. Демографія і соціальна економіка. 2020. № 3 (41). С. 91-113. URL: <https://dse.org.ua/archive/41/6.pdf>
5. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за ред. І. Д. Зверсової. Київ – Симферопіль : Універсум, 2014. 536 с.
6. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ – Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
7. Застосування теорії змін у стратегічному плануванні в об'єднаних територіальних громадах : практичний посібник : навч. посіб. / Р. Г. Власенко та ін. ; упоряд. О. М. Нижник. Київ : Програма розвитку ООН в Україні, 2020. 92 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/695/theory-of-change-manual.pdf>.
8. Іванова І. Б. Методи соціальної роботи (на основі Державних стандартів соціальних послуг) : навч. посібник / І. Б. Іванова. К. : Університет «України», 2018. 302 с.
9. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота: теорія і практика : навч. посіб. 2-е вид. К. : Каравела, 2018. 368 с.
10. Нормативні документи щодо децентралізації. *Міністерство соціальної*

- політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/10160.html>
- 11.Петрочко Ж.В., Датченко Н.А. Сутність та особливості впровадження соціального замовлення в Україні. Науковий вісник Ужгородського Університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2021. № 3(50). С. 155-159. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/38514/>
 - 12.Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 06.10.1998 р. № 163-XIV. Дата оновлення: 24.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
 - 13.Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII : станом на 15 груд. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
 - 14.Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні : Указ Президента України від 26.02.2016 р. № 68/2016 : станом на 29 верес. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016#Text>
 - 15.Реформа з децентралізації: перехід від добровільного об'єднання територіальних громад до адміністративного укрупнення територіальних громад та районів (посібник щодо розгляду окремих спорів, обумовлених змінами в адміністративно-територіальному устрої України, що відбулися у 2020 році) : навч. посіб. Київ : Рада Європи, 2021. 45 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/750/Posibnyk_perekhid_vid_dobrovilnogo_obiednannia_do_administratyvnoho_ukrupnennia_1.pdf
 - 16.Семигіна Т. Міжнародна соціальна робота: пріоритети та стандарти. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 175 с.
 - 17.Семигіна Т. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи. Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. 2019. №1. С. 70-86.
 - 18.Семигіна Т. Соціальна робота в громаді: практика й політика. Київ : Видавничий дім «КМ Академія», 2004. 180 с.
 - 19.Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 2 (Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми) / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / За заг. ред.: Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. К.: ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23051/>
 - 20.Участь громади у вирішенні соціальних проблем дітей, сім'ї та молоді : семінар-тренінг / ред. О. Безпалько. Київ : Християнськ. дит. фонд. 51 с.

Додаткові ресурси:

- Електронний курс на сайті: <http://elearning.kubg.edu.ua>
 - Інтернет-джерела:
1. Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад. *Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу.* URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:AMU+GOB101+2018_T3/about
 2. Децентралізація в Україні: теорія і практика | DC101. *Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу.*

URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+DC101+2017_T4/course/

3. Деякі питання надання соціальних послуг шляхом соціального замовлення: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 450. Дата оновлення: 19.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/450-2020-п#Text>
4. Загальна декларація прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
5. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
6. Підготовка та впровадження проєктів розвитку громад | CDP101. *Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу.* URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:AUC+CDP101+2017_T1/course/
7. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI : станом на 3 лип. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
8. Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах : Постанова Каб. Міністрів України від 01.06.2020 р. № 585 : станом на 4 серп. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-п#Text>
9. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги консультування: наказ Міністерства соціальної політики від 02.07.2015 № 678. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15/conv>
10. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки : Указ Президента України від 27.09.2021 р. № 487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>
11. Про організацію надання соціальних послуг : Постанова Каб. Міністрів України від 01.06.2020 р. № 587 : станом на 28 груд. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-п#Text>
12. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21.06.2001 р. № 2558-III : станом на 15 груд. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>
13. Про спроможні громади – Бібліотека. *Децентралізація в Україні.* URL: <https://decentralization.gov.ua/gromadas/library> (дата звернення: 12.02.2022).
14. Соціальний менеджмент і залучення зацікавлених сторін | SOCMANAGE101. *Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу.* URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:IRF+SOCMANAGE101+2018_T2/course/
15. Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад. *Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу.* URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:AMU+INST101+2017_T4/course/